

ՊԱՊ ՈՒ ԹՈՌ

Պեղիրն ու ես մի փետակ միմյանց ուղեկից դարձանք և միասին էինք շրջում Անիում: Թեպետ մեր պատկերացումներն էլ, հայացքներն էլ փարբեր էին Անիի անցյալի փառքի, դերի ու նշանակության մասին, բայց երկու լրագրողներ անխոս հասկանում էինք իրար՝ առանց մեկ-մեկու խայթելու:

Այդպես գրուցելով մենք անցնում էինք եկեղեցուց եկեղեցի, երբ Վրույրը հեռվից նշան արեց, թե մոտեցեք:

– Ձերոնցի՞ց են,- հարցրեց Պեղիրը:

– Նա, մերոնք են: Պապ ու թոռ են:

Պեղիրին պատմելու համար չէ՛ ինքս ինձ էի խորհում, թե ինչ լավ է, որ ուխտավորներն իրենց հետ երեխաներ են բերում, «քայլել սովորեցնում պապենական ուրնահետքերով»:

Վրույրը դա այսպես ձևակերպեց.

– Ես Արմեն թոռանս ինձ հետ բերել եմ, որ հիմիկվանից իր մեջ սեր պահպանի մեր պատմության, մեր ազգային արժեքների հանդեպ:

– Ոնց որ թե մի քիչ պաթեփիկ սփացվեց ասածս,- քիչ անց հավելեց Վրույրը՝ ինձ մեկնելով լուսանկարչական սարքը՝ նկարի ինձ ու թոռանս միասին:

Պեղիրն արդեն իր գործն անում էր՝ նախ նկարահանեց փեսախցիկով, ապա լուսանկարեց և խնդրեց մի քանի փոփոխություններ փախ պապ ու թոռան մասին:

Մենք թարջումանի կարիքը զգացինք: Թարջուման թուրքերենով նշանակում է թարգմանիչ, և մեր թարգմանիչ

Նարությունին մենք այդ անունով էլ կնքել էինք՝ Թարջուման:

Արմենը վազեց նրա հետևից, իսկ Վրույրը պատրաստվեց մի փոքր հյուրասիրություն կազմակերպել.

– Այս ընկերը թող մեզանից խռոված չմնա,- «Անի» կոնյակը բացելու հետ արդարացավ նա՝ Անիում իրեն զգալով փանտեր և Պեղիրին համարելով հյուր:

– Բա ո՞նց, Նովիկ ջան,- կարծես իմ միտքը գուշակեց Վրույրը և շարունակեց իր «փանտիրությունը».

– Մեր Անիում մի բաժակ կոնյակով նախ բարի գալուստ մաղթենք մեր հյուրին:

Կոնյակը բացելուց, Վրույրի ժեստերից այդքանը հասկացավ Պեղիրը: Բայց միայն այդքանը: Վրույրը հաստատ ափսոսում էր, որ Թարջումանը դեռ չէր եկել, և իր խոհափմաստասիրական մենախոսությունը չի կարողանում փոխանցել հյուրին (նա շարունակում էր Պեղիրին Անիում հյուր համարել), բայց շարունակեց մենախոսել՝ հուսալով, թե ձեռքերով եկեղեցիներն ու պարիսպները ցույց փախվել և արտիստական երանգով խոսելով, թուրք թղթակցին հասու կդարձնի իր խոսքը, և, արդեն Պեղիրին դիմելով, շարունակեց.

– Մենք, ախպեր ջան, մեր թոռներին բերում ենք այսպեղ, նրանց մեկ առ մեկ պատմում ենք մեր ժողովրդի անցյալի ամեն մի դրվագ, մեր պատմության ընթացքում կատարված ամեն մի իրադարձություն: Բայց դուք, ախպեր ջան, չէ, կոնկրետ դու չէ, այլ ձեր կառավարությունը, նույն բանը չի անում...

Պեղիրը նայեց ինձ, հետո հայացքով դարձավ Արմենի գնացած ուղղությամբ՝ հուսալով, թե Թարջումանը շուրջ կգա. նա իրապես ուզում էր իմանալ, թե ինչի՞ց է, որ այսպես նախանձելի ոգևորություն է ապրում այս բարի մարդը:

Այդ ընթացքում Վրույրը փնտրում էր պայուսակը, որտեղից սև կազմով մի գիրք հանեց: Նա ավելի մոտ կանգնեց Պեղիրին և գրքի այն էջերը սկսեց թերթել, որտեղ Անիից լուսանկարներ էին փոխադրված:

Դա Արարաշես Վրույրի հեղինակած գիրքն էր իր հոր՝ Արամ Վրույրի մասին: Վերջինս, որ դերասան էր և հիանալի լուսանկարիչ, 1901-1917 թվականներին Մառի գիտարշավի հետ եղել է Անիում և ամեն ամառ իր հետ Անի փարեյ փղային՝ Արարաշեսին: Մեր ուղևորության ամբողջ ընթացքում, ավտոբուսի մեջ, Վրույրը կարդում էր այդ գիրքը: Նստարանին՝ իր կողքին թռն էր, հետևի նստարանին, գլուխը աներոջ ու փղայի կողմը հակած, Մամվելն էր՝ որպես երրորդ լսող: Առաջին լսողը, ում համար հարկապես կարդում էր Վրույրը, թռն էր՝ Արմենը:

Թարջումանը եկավ, և Պեղիրը «կրակն ընկավ»։ հիմա նա պիտի ստիպված լսեր Վրույրի շարք երկար պատմությունները Անիի ծաղկուն շրջանի, նրա բազում եկեղեցիների, նրա՝ որպես Տայասրանի մայրաքաղաք, դերի ու նշանակության մասին: Վրույրը, այսպեղ գալուց առաջ, իհարկե, չէր պատրաստվել, որպեսզի հարկապես թուրք լրագրող-օպերատորին պատմի այդ մասին. նա պատրաստվել էր իր թռռան հազար ու մի հարցերին պատասխանելու համար: Բայց հիմա անգամ գոհ էր, որ այս առիթը ստեղծվեց և դեռ ինձ էլ շնորհակալություն հայտնեց, որ Պեղիրին ծանոթացրի իր հետ:

Վրույրն իր «գիրական թեզը» ներկայացնելն ավարտել էր և արդեն անցել թռռան՝ ավելի վաղ փրված հարցին. թե՛ «Ինչու՞ է եկեղեցին կոչվում «Տովվի եկեղեցի»։ Ես չէի կասկածում, թե Վրույրն այդ հարցին էլ կպատասխանի՝ այդ եկեղեցու հետ կապված լեգենդներից մի քանիսը նա հաստատ գիտեր: Թեպետ մենք պիտի հրաժեշտ փայինք, բայց Վրույրը պահեց.

– Մի քիչ էլ մնացեք, մեր թուրք ախպերը թող փեղեկանա, թե այն եկեղեցին (Վրույրը ստիպված էր այն բառն օգտագործել, որովհետև եկեղեցին գրնվում էր պարիսպներից դուրս) ինչո՞ւ է «Տովվի եկեղեցի» կոչվում: Վրույրի արած պատմությունը լեգենդներից մեկն էր, որ հյուսվել է այդ եկեղեցու կառուցման հետ կապված: Նա ձեռքը պարզեց դեպի Տովվի եկեղեցին և դրա հետ կապված մի ողջ պատմություն արեց: Երբ Վրույրն ավարտեց իր պատմությունը և «հաղթանակած» նայում էր թուրք լրագրողին, վերջինս մի քիչ կտրեց Վրույրի ոգևորությունը՝ ասելով. «Չորան քիլիսեի շուրջ հյուսած պատմությունների մի քանի փարբերակներ կան»: Այսպեղ մենք Վրույրի և Պեղիրի «մրցույթի» արդյունքը գրանցեցինք ոչ ոքի, և պապ ու թռռանը թողեցինք մենակ ու հեռացանք մեր գործին:

– Լավ պապիկ է,- ասաց Պեղիրը,- և նրա վարմունքն էլ (նկատի ունեմ թռռանն այսպեղ բերելը) շար օրինակելի է: Ես նրա մասին անպայման կպատմեմ իմ ռեպորտաժում:

– Երևի նրա ոչ ամեն ասածը, չէ՞, Պեղիր:

Նա ժպտաց այն ժպիտով, որ իր կոլեգան անպայման կըմբռնի.

– Իհարկե:

Շարունակելի